

אשית עצות בנפשי

שיחות זמנינו

ממורינו ראש

הישיבה שליט"א

פרשת ויחי

תשפ"ד

שיעור ליל שישי ויגש
הילולת ר' נתן זיע"א

חיזוקים קצרים שנאמרו
לאחר שיעור הדף גמרא

שבת עם הרה"י
מפי אחד המשתתפים

- פנימו -

יוצא לאור על ידי תלמידי היכל הקודש
בני ברק יצ"ו

להערות והארות: USHISEB@GMAIL.COM

ליל שישי פרשת ויגש תשפ"ד

בהילולת הרה"ק ר' נתן זי"ע
בביהמ"ד היכל הקודש במאנסי

הכרת הטוב לר' נתן

התאספנו היום להילולא קדישא של הרב הקדוש ר' נתן זי"ע, תלמידו הגדול של רבינו הקדוש זי"ע, כל מה שיש לנו מרבינו, כל ההכרת הטוב שיש לנו לרבינו, אנו חייבים לתלמידו ר' נתן, הרי כל אחד יודע טוב מה רבינו עשה איתו, רבינו כותב במכתבו לאנשי שלומינו 'דערמאנט אייך איטליכע ווי איך האב אייך געפונען' [תיזכרו באיזה מצב מצאתי אתכם], כשעובר תקופה שנמצאים אצל רבינו, ומתחילים ללמוד ולדבר אל ד', ונהיים בן אדם אחר לגמרי, וצריך כל הזמן להיזכר איפה רבינו מצא אותנו ומה הוא עשה מאיתנו, אבל על כל זה מגיע הכרת הטוב לר' נתן, כל הליצים האלו שאומרים שזה רק ר' נתן וזה לא רבינו, צריך לזכור שרבינו אמר שאם לא האברך הזה [ר' נתן] לא היה נשאר ממני דף אחד של גניזה, הרי ר' נתן כתב את ליקוטי מוהר"ן והדפיס את זה, בלי ר' נתן לא היה לנו כלום.

קשה לדבר מגדולת ר' נתן

לפני שר' נתן הגיע לרבינו, אמר רבינו שהוא רואה נשמה חדשה באוקראינה, והתכוין על

ר' נתן, האר"י הקדוש ותלמידיו גילו לנו שבדורות אלו, אין כמעט בנמצא נשמות חדשות, כל הנשמות אלו גלגולי נשמות, אבל רבינו העיד על ר' נתן שהוא נשמה חדשה, בדרך כלל ביומא דהילולא של רבי או של סבא מתאספים התלמידים ובני המשפחה, ומדברים בשבחו של בעל ההילולא, אחד היה עניינו חסד, אחד הקפיד על הכנסת אורחים, אחד הקפיד מאוד על כיבוד הוריו, אחד שפך לבו בתפלתו, אחד למד שעות ארוכות בכל יום, אבל כאן ביומא דהילולא של ר' נתן מאוד קשה לדבר, כי מוהרא"ש היה אומר, שהענין של ר' נתן היה שבכל דבר הוא היה כל כך מושלם שחשבו שרק זה יש לו, בשעה שר' נתן למד, היו בטוחים שזה הענין של ר' נתן שהוא יודע ללמוד, כשכתב ספרים היו בטוחים שרק זה מה שיכול, היה סופר נפלא, וכשהתפלל היו בטוחים שהוא מתפלל יום וליל ורק זה מה שיש לו, וכשדיבר עם אנשים היו בטוחים שזה היחידיות שלו שיודע לשוחח עם אנשים, כי אף שהיה לו כל כך הרבה שיעורי תורה שרבינו ציווה עליו ללמוד, בכל זאת כשמישהו ניגש אליו הוא עצר ודיבר אותו כי כך ציווה לו רבינו.

הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע ומאוד הפריע לו כששמע מהתלמידים שצוחקים על זלאטשוב, ונסע להרה"ק מזלאטשוב זי"ע, וראה צדיק אש קודש, אבל מאוד הפריע לו שהתלמידים מדברים נגד הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, ובמקום להבין שזה מניעות להתקרב לצדיקים, הוא החליט שאין כלום בחסידות, וצריך לדעת שרבינו זי"ע אמר שהעולם טועה בשני דברים: אנשים חושבים שמי שעושה טעות אינו צדיק, ושצדיק לא עושה טעויות, ואני אומר שני הדברים האלו הפוך, גם צדיקים יכולים לעשות טעות, ומי שעושה טעות עדיין נשאר צדיק. ולכן אף שר' דוד צבי היה צדיק גדול הוא טעה בזה שהיה נגד חסידות, ובזמנו שר' נתן התחתן הוא שמע שוב ושוב מחמיו נגד חסידות.

ר' נתן חיפש טעם בעבודת השם

אין צורך לספר שקשה מאוד לאברכים שאינם קשורים לצדיק, אי אפשר ללמוד כראוי, וקשה מאוד להתפלל, לא מרגישים כלום, לא מרגישים טעם בהדלקת נרות חנוכה, לא מרגישים טעם במצוה, מרגישים שהדברים נעשים רק מהכרח, בחב"ד שרים: [עסן עסט זיך טרינקען טרינקט זיך וואס זאל מען טוהן אז ס'דאוונט זיך נישט], שרק כשמגיע לאכול ולישון אוכלים טוב ויושנים טוב. אנשים מרגישים שתורה ומצוות נעשה בהכרח, וזה מה שהרגיש ר' נתן, אבל שם בנעימרום ראה אברך ר' ליפא, סוחר עובד ד' ירא שמים, ור' ליפא סיפר כל הזמן לר' נתן שיש צדיק בברסלב וכדאי להתקרב אליו, אבל הוא שמע כל הזמן מחמיו שהיום אין צדיקים, אלו דברים שרבינו אמר בזמנו, שיש אנשים שאומרים שפעם היו צדיקים – ומדובר בדורו של הרה"ק הרבי אלימלך והרבי ר' זושא – רבינו אמר על זה, שאלו דיבורי כפירה, כי חז"ל אומרים שיש צדיקים בכל דור, ראה הקב"ה שהצדיקים מועטין עמד ושתלן בכל

יתבעו מאיתנו – למה לא היינו אנחנו

ולכן מאוד קשה לדבר בשבחו של ר' נתן, ואי אפשר להגדיר מי היה ר' נתן, אבל אפשר לדבר מה אנחנו יכולים ללמוד מר' נתן, הרי לא יתבעו אותנו בשמים למה לא גדלנו ר' נתן, כן יתבעו מאיתנו למה לא גדלנו מה שאנחנו יכולים לגדול, למה לא עשינו את הדברים שיכולנו ללמוד מר' נתן, כפי שאמר הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שכשיעלה לבי"ד של מעלה לא ישאלו אותו למה הוא לא היה ר' אלימלך, ולמה לא כתב ספר נועם אלימלך, ישאלו אותו למה לא היה הרבי ר' זושא, ולכן נתעמק קצת בעובדות של ר' נתן כדי ללמוד למענינו לעובדא ולמעשה, כך מוהרא"ש לימד אותנו, שלפעמים מדברים מגדולתן של צדיקים והולכים הביתה בלי כלום, וממשיכים בחיים הקשים, ושאר הצרות שיש, מי בבית ומי בפרנסה וכו', ולכן אף שמאוד מאוד חשוב לספר סיפורי צדיקים, אנחנו חייבים ללמוד מה אנחנו יכולים לקחת מזה לחיינו לעובדא ולמעשה.

התקרבותו של ר' נתן

נספר קצת מסיפור ההתקרבות של ר' נתן, ר' נתן היה תלמיד חכם עצום לפני התקרבותו, וידע את כל הש"ס בעל פה עם תוס', לא סתם לקח אותו חמיו הגדול, קראו אותו 'דער גרויסער ר' דוד צבי' רבינו העיד עליו שהוא צדיק, הוא היה רב בעיירות גדולות באוקראינה, והעיד שהציעו לו הרבה הצעות, אבל כזה עורף חלק ונקי כמו ר' נתן לא היה, ר' נתן היה מקורב להרבה צדיקים, וביותר להרה"ק הקדושת לוי זי"ע, הקדושת לוי קרא לו 'מייך נתנל'ע' אבל בבית חמיו שמע כל הזמן נגד חסידים, אביו של חמיו ר' דוד צבי היה מתלמידי המגיד ממעזריטש, אבל ר' דוד צבי היה למדן עצום, ורצה גם כן להידבק בצדיקים כמו אביו, והלך אל

דור ודור.

דראפע זיך און דערהאלט זיך

פעם אחת בשעה שהרבי ר' נתן ישב יחד עם חסידי בארדיטושב במלוה מלכה, והיה נהוג ביניהם שכל שבוע מביא אחד מהם לחמניות למלוה מלכה, באותו שבוע עלה שמו של ר' נתן בגורל, ור' נתן יצא להביא לחמניות וכולו שבור לרסיסים, מה אני מחפש כאן, וכי נולדתי לקנות לחמניות, למה אני מרגיש שאיני מנצל את הזמן כראוי, מה התכלית כאן, ומתוך שברון לב ראה בית כנסת נעול, ונכנס מהחלון, ועוד לא ידע מהסוד לדבר אל ד' בשפה שלו, ולקח תהלים והתחיל להגיד בבכיות מזמור אחר מזמור, ובאמצע הוא נרדם מתוך בכיות, ורואה בחלומו סולם, והוא מתחיל לעלות ונופל, ועולה שוב ונופל שוב, וכך שוב ושוב, ולמעלה הוא רואה דמות שלא הכיר, והוא צועק ואומר לו: יונגערמאן דראפע זיך און דערהאלט זיך [תתמודד ותחזיק מעמד], והוא התעורר, ורק אחרי זה כשהגיע לרבינו בהיותו בן עשרים ושנים, רבינו היה בערך בן שלשים, ראה ר' נתן שזה היה לא אחר מרבינו בעצמו שהיה למעלה מסולם, מי שרוצה לראות את הסיפור באריכות יכול לראות בפעולת הצדיק, אני מתנצל שאני אומר, אבל מוכרים היום הרבה סיפורי אטריות, פעולת הצדיק זה ספר אמין, שמה כתוב בדיוק כל תהלוכותיו של רבינו ור' נתן, קיבלתי את הספר בתור בחור מהמפיץ ר' נתן למדתי את זה יחד עם המנהל רא"מ, זה מאוד משך אותי, מעל עשר שנים התסכלתי בספר הזה כל לילה לפני שנרדמתי.

ראש השנה אצל רבינו

מיד לאחר ההתקרבות של ר' נתן היה ראש השנה, ור' נתן ידע שרבינו אמר שצריך להקשיב לכל דבר שהצדיק אומר, אבל אם

הצדיק אומר לא לבוא אליו אז לא מצייתים ומגיעים, ורבינו אמר שכל העולם תלוי בראש השנה שלי, ואף שצדיקים אחרים אומרים אחרת, הרי יש הרבה קושיות עלי ויהיה עוד אחד, לראש השנה של רבינו חייבים לבוא, אולי כעת זה קשה בגלל המלחמה, אבל רק למי שלא חשוב לו זה קשה, מי שיודע שהוא חייב את ראש השנה לחיים שלו, נוסע, וזה לא קשה, כמובן שאסור לעשות דברים של סכנה, אבל להתאמץ ולנסוע עם כמה מטוסים ורכבות ואוטובוסים זה משהו שלא כזה נורא למען ראש השנה של רבינו, כשאנחנו חזרנו מאומן לא היה לנו כח לחשוב מאומן הבא, אבל צריך לזכור שר' אברהם ב"ר נחמן הגיע בכל שנה מארץ ישראל, זה היה נסיעה של כמה חודשים, וכשחזר הוא לא הרגיש טוב, והבטיח שיותר לא נוסע, ולשנה הבאה עשה התרת נדרים ונסע שוב, אנחנו סך הכל נסענו כמה ימים, ומתחילים כבר לעשות תפילות לראש השנה הבא, כבר מתחילים להירשם לאכסניא לתשפ"ה, אברכים חושבים הרי בקושי סיימתי לשלם לשנה שעברה מאיפה יהיה לי ההוצאות לשנה הבאה, צריך לדעת שרבינו אמר שהוא דואג עבור הוצאות הדרך, והוא לא נשאר חייב, לרבינו יש חשבון בנק מלא, לא לדאוג.

לשפוך את הלב להשי"ת כמו לחבר טוב

ר' נתן נסע לראש השנה הראשון לרבינו, והוא הבין מרבינו שהוא צריך להישאר קצת, ובשבת שובה רבינו אומר לו, בא נטייל קצת, וכשיצאו לטייל, רבינו הניח את ידו על כתפו של ר' נתן ואמר לו: ובכלל זה טוב מאוד לשפוך את הלב אל ד' כמו ששופכים את הלב לפני חבר טוב. ר' נתן אמר לאחר מכן, שהדברים האלו נכנסו בלבו והרגיש שהוא נימוח, כמה שהיה למדן גדול ואמר הרבה תהלים, הוא הרגיש שהוא קיבל כאן מתנה ענקית לחיים, ר' נתן התחיל לעשות את

מוהרא"ש מה שעבר עליו ובכל זאת כתב את עשרות אלפי מכתביו וכולנו זוכים להתחזק מזה.

הלימוד הראשון - התבודדות

כשאנחנו מתאספים עכשיו ביומא דהילולא של ר' נתן, אני לא אספר מופתים מר' נתן, ולא שאין מופתים, יש המון, אבל ר' נתן עצמו כותב בשיחות הר"ן שאף שיש כל הרבה מה לספר מהמופתים של רבינו, הוא לא יספר את זה, כי הוא מעדיף לספר שיהודי נכנס לרבינו, ויצא עם הרהורי תשובה, והתחיל ללמוד, ולכן הדבר הראשון שאנחנו נוציא מר' נתן, זה ללכת ולטייל ולדבר עם הרבש"ע, הרי כל בן אדם בין כה מטייל כמה דקות בכל יום, אם הולך למכולת או למקום אחר, ואם הוא נוסע ברכבו, הוא יכול לטייל עם הרבש"ע ברכבו, במקום להיות עסוקים כל היום בטלפון, תקדישו שני דקות לטייל עם הרבש"ע, ותגידו לו: רבש"ע תן לי כח, תן כח לאשתי, תן לנו שלום בית, רבש"ע מחר זה שבת קודש, למה אני צריך לריב בבית כל שבוע, למה אני לא יכול לכבד את אשתי כפי שרבינו אמר.

שלום בית – לבריאות הילדים

לפעמים יש כזו קליפה בתוך ביתו של אדם, שני אנשים חכמים מאוד, אברך חשוב עם משפחה חשובה, לא חסר להם כלום, אבל השטן התיישב אצלם בבית, ורבים וצועקים זה על זה, הוא ממש רוצה לקרוע אותה, דיבוק שנכנס בו, ואנשים עוברים ליד הבית שלו, ואומרים שרוצים בית כזה, וכי בית כזה רוצים, אני מבקש שוב, מגיע שבת קודש, תעשו למען הדורות שלכם, הילדים הגדולים כבר יש להם שכל לא לספר, אבל הילדים הקטנים בכתה ב' וכתה ג' אומרים למלמד שלא רוצים ללכת הביתה, והמלמד שואל למה, הוא עונה שאבא שלו צועק על אמא

זה, וזה הדבר הראשון שאנחנו מקבלים על עצמינו ביומא דהילולא של ר' נתן, אנחנו נצא כל יום לטייל ולשוחח עם הרבש"ע, ונשפוך את הלב כמו ששופכים את הלב לחבר, אנחנו נגיד לו: רבש"ע אני לא יודע מה לעשות, כל קשה לי כל כך מר לי, מה אני עושה עם אשתי, מה אני עושה עם ילדיי, למי אני יכול לדבר, וכי אלך לספר את הדברים הפרטיים שלי לאנשים, וכי מישהו יכול לעזור לי. זה הרי דבר כל כך שטותי לספר לאחרים דברים פרטיים, אחרים מספרים לאחרים, ובפרט אם ח"ו האדם נפל בעבירה, חס ושלום לספר לאחרים, לא מספרים עבירות לאחרים, חז"ל אומרים אשרי נשוי פשע כסוי חטאה, חצוף הוא מי שמספר עבירות לאחרים.

מי שלא עושה התבודדות מכנים את הכל לַגּוּף

יהודי שלא פורק את כאבו להשם יתברך, והוא אוכל את הלב בפנים הוא מביא לעצמו מחלות רח"ל, הרופאים אומרים שכל המחלות שיש במעיים, מגיע מכאבים שיש לאדם בלבו, הוא אוכל את עצמו מבפנים וזה נכנס למעיו, יש כאלו שמרוב כאב זה נכנס להם לחוט השדרה, אחרי זה הולכים לכירופרקטור ומבקשים שיעשו להם דפיקות על הגב, הרי הדפיקות האלו לא יוציאו לו את הכאב הפנימי שדחף שם, אם הוא כירופרקטור רציני ורוצה לעזור לבן אדם, הוא ישאל את האדם באמצע הדפיקות, אולי משהו מציק לך, אולי יש לך איזה בעיות לאחרונה, אולי משהו עם הכרטיסי אשראי, אולי הוצאת עוד משכנתא על הבית, הבן אדם חושב שמה שעוזר זה הדפיקות בגב, אבל מה שעוזר זה שהוא פורק את הכאב הפנימי, יש אנשים שמקבלים תפוחת בגוף מכאב נפשי, ויש כאלו שמזדקנים, ויש כאלו שזה הולך עד הלב ירחם השם, מוהרא"ש אמר לי פעם אחר שקיבל את ההתקף לב: יואל, התקף לב לא מקבלים מללקק גלידה שבעים שנה. עבר על

נתן נוסע לדודה שלו והופך להיות סוחר, מה היה איתנו היום, וכשהמשפחה קלטה שהוא עבד עליהם, החליטו שלא יקבלו אותו, ואכן כשחזר אביו זרק אותו מהבית, והוא לא היה יכול להגיע הביתה, כי אביו הסיתה את אשתו נגדו, אף אחד לא רצה לדבר איתו, וצריך ללמוד מכאן שאשה צריכה לכבד אבל לא מצייתים לאשה, אסור לפגוע ח"ו ואסור להכאיב לה, אבל לרבינו נוסעים, בערב ראש השנה אגיד לכם לא לבוא אם היא לא מסכימה, אבל עכשיו שיהיה לכם שכל, תדעו שלרבינו נוסעים, ור' נתן רצה לחזור לרבינו, ולא היה לו כסף לנסוע לרבינו, ובדרך לא דרך הגיע, ואחרי כל זה וכבר זכה לראות את רבינו, שאל אותו רבינו וכי למה הגעת, אל תבוא לכאן סתם, ומאוד נשבר ר' נתן בלבו, ואמר ר' נתן שהיה לו נס שרבינו אמר לו את העצה הזאת, ללכת ולשוחח עם הקב"ה, ועל ידי זה יכל לשרוד ולהתעלות.

הלימוד השני – ח"י פרקים משניות

העצה השניה שאנחנו לוקחים מר' נתן זה גירסת משניות, ר' נתן ידע כל התורה בעל פה, אבל רבינו אומר לו שיגרוס כל יום ח"י פרקים משניות, מוהרא"ש אמר שמה שרבינו אמר לר' נתן הוא אמר לכולם, ואז מגיע אויבער חכם ואומר, הרי ר' נתן ידע כל הש"ס עם כל התוס' בעל פה, ואם כן, כשהוא גרס משניות הוא בטח הבין הכל וזה נחשב ללימוד, אבל אנחנו לא מבינים, והאמת היא שאם הוא למד עמוק עם הבנה, כנראה שאביו לא היה כעס על זה, כי אביו כעס מאוד ואמר שהברסלבר רבי אומר לנתן התלמיד חכם שלו, לגרוס ח"י פרקים משניות, ולכבוד ההילולא נתחיל להגיד ח"י פרקים משניות, זה לא לוקח הרבה זמן, זה טוב גם לאברכי כולל, גם לדיינים ולראשי ישיבה, ולבעלי בתים ולשאר יראי השם, כל אחד יכול לעשות את זה, מי שלא עושה כלום חושב מתי הוא יוכל ללמוד את

שלו, והמלמד מגיע אלי למשרד ושואל מה לעשות, אין מה לענות לו, ההורים לא שמים לב שהילדים רואים הכל ומרגישים הכל, גם אם אתה צועק עליה בחדר סגור, וגם אם זה בשקט, הילדים מרגישים ורואים, מסכנים הילדים, ומצד שני כמה בריא גדלים ילדים כשההורים לא רבים, וכשיש בבית אהבה אחוה שלום ורעות, כשאני הייתי ילד לא ידעתי בכלל שיש כזה דבר שהורים צועקים זה על זה, ברוך השם שגדלתי בבית בריא, הורים צריכים להיות יחד, הם לא מתגאים אחד על השני, אברך צריך לדעת שכמה שהוא מוצלח, הוא לא כל כך מוצלח כמוה, וככה היא צריכה לדעת, להעריך אחד את השני, וכמה שאתה חסיד מראש הישיבה שלך, תדע שהיא הרבה יותר מיוחסת, בת קדושים, כשהייתי ילד אמרו לי שסבא שלי לא באמת בנש"ק הוא דחף את עצמו, צריך להעריך אחד את השני, כשההורים מעריכים זו את זו, הילדים לא צריכים דברים גדולים שיפצו אותם, גם הם מבקשים דברים גדולים אבל הם גדלים בריאים מבלי שיתנו להם דברים ענקיים.

לצדיק נוסעים תמיד

וזה העצה הראשונה של ר' נתן, להשיח את הלב לפני הקב"ה, מלמדים יקרים תספרו את הסיפורים האלו שוב ושוב, לא צריך לקנות כל כך הרבה ספרים, ר' נתן קיבל את העצה ונושע, היה לר' נתן תקופות קשות מאוד, אביו מאוד כעס עליו שהוא לא עובד, אביו רצה שהוא יסע לבארדיטשוב לדודה שלהם, ויביא משם סחורה ויסחור בהם, ופעם אחד ר' נתן כל כך התגעגע לרבינו, ולא מצא סיבה למה לנסוע, ולכן אמר לאביו ולאשתו שהוא מסכים לסחור והוא נוסע לבארדיטשוב, היה שמחה גדולה בכל המשפחה, ועשו חגיגה שסוף סוף נוסע ר' נתן לסחור ולהיות אדם מסודר, אבל הוא ברח לרבינו, ובזכות זה אנחנו מחיים את עצמינו, נתאר לעצמינו שר'

של אנשים, אנשים עוברים דברים קשים מנשוא, וקשה להם לקחת את העצה הפשוטה של רבינו, ללמוד פרק משניות בכל יום, הם מעדיפים לשלם הון עתק לאנשים שיקשיבו לצרותיהם, משלמים הון עתק לויטמינים, אברך סיפר לי שהוא הוציא משכנתא לשלם ויטמינים לו ולאשתו, עולה לו מאות דולרים חודש לשלם את זה, ויטמין אחד לפחדים באופן כללי, ויטמין אחר במיוחד לפחדים ממלחמה, ויטמין אחר נגד שריפות, ושאר הדברים, אני לא רוצה לזלזל בזה, יהודים צריכים פרנסה, אבל למה שלא תנסו ללמוד כל יום פרק משניות, זה לא עולה כסף, תנסו את זה, אם אתם לומדים במקום אחר, בישיבה אחרת או בכולל אחר, אל תפריעו לשיעורים ואל תתגרו בראשי הישיבה והכוללים, תלמדו בזמנכם הפנוי את המשניות, תלמדו בבית, אף אחד לא יודע, פרק אחד משניות ביום לוקח כמה דקות, ואחרי זה תמשיכו לשני פרקים ולשלוש פרקים, אלו דברים לעתיד שלכם, אלו דברים שאתם לוקחים איתכם לנצח נצחים.

משניות מועילה בעולם האמת

האם ראיתם פעם לוייה? ראיתם פעם קבורה? פשוט עושים צחוק מהנפטר, קוברים אותו באדמה ומשאירים אותו שם, כולם הולכים הביתה, אשתו והילדים, ואותו משאירים לבד בעפר, עובר תקופה ואשתו מתחנתת שוב, עושים צחוק מהמת, הוא נשאר שם לבד והתולעים מגיעים ועושים ממנו מלא תרווד רקב, אבל אם האדם למד משניות יש לו עם מה לעלות למעלה, מוהרא"ש אומר שגוף שלומד משניות לא יהיה מלא תרווד רקב, התולעים לא יבואו אליו, ר' נתן אמר פעם לאברך, אם תלמד הרבה ליקוטי מוהר"ן לא יבואו אליך התולעים בקבר, כי הם לא מגיעים לגוף שלמד הרבה ליקוטי מוהר"ן.

זה, מי שמתחיל ללמוד רואה שיש לו הרבה זמן, זה לוקח בערך חצי שעה, אולי פרקים ארוכים יקח ארבעים דקות, אבל זה משנה את הבן אדם לגמרי.

החיים משתנים – על ידי גירסת משניות

כשהתקרבותי למוהרא"ש והתחלתי לשיח את ליבי, אמר לי מוהרא"ש, תתחיל להגיד הרבה משניות, ובאותם ימים פשוט אכלתי קש, לא היה בית כנסת שאמרו כל הזמן משניות, גם בהיכל הקודש כמעט לא היה מי שיגיד משניות, בתחילת ההתקרבות כשכבר סיימתי עשרים פעם ששה סדרי משנה, שאלתי אחד האברכים שהיה מקורב המון שנים, כמה פעמים הוא כבר סיים משניות, ואמר שהוא נמצא במסכת מגילה [בפעם הראשונה], והתחיל להסביר שדרך הלימוד זה לא לכולם, זה רק לחלשים, ואני ניגשתי למוהרא"ש, והוא שוב אמר לי בכזו מתיקות, תגיד משניות, עוד פרק ועוד פרק, יש אנשים מבני משפחתי שלא רוצים שידעו בחוץ שעושים את העצות של רבינו, אבל כבר יותר מעשר שנים שאמרו לי שמאז שהתחילו להגיד משניות ולשוחח עם ד', הם נשתנו לכלי היכר, והבנים שלהם מגיעים אלי ואומרים לי, למה אבא שלי מסתדר בלי ברסלב, מה רע שאהיה כמו אבא שלי, ואני לא יכול להגיד להם מה אבא שלהם עושה בסודי סודות.

אשרי הזוכה לסיים ששה סדרי משנה בכל חודש, על ידי גירסת ח"י פרקים בכל יום, וכל אחד יכול לעשות את זה, נערים עם זקנים, ומי שלא מצליח להגיע ללימוד ח"י פרקים ביום, שלפחות יגרוס פרק אחד בכל יום, אברכים מחפשים איך להיות מוצלח, איפה אפשר לבנות עתיד, איפה אפשר לשים בצד משהו לשנים הקרובות, הכל אפשר על ידי פרק משניות, מי שגורס כל יום פרק משניות, הוא איש מוצלח, אני שומע בכל יום צרות

הגיעו לר' נתן ואמרו שהולכים להתאבד, ור' נתן שמע אותם והרגיע אותם ואמר להם, מה יהיה לכם שם יותר טוב, הרי תצטרכו לבוא שוב לגלגול, תלכו אל ד' ותברחו אל ד', והציל אותם, זה סיפורים שמעניין.

לימוד התורה – מונע סבל וצער

למה לא תקשיבו לדברי הצדיקים שאמרו ללמוד כל יום קצת חומש, הרי אתם רואים שעובר שבוע אחרי שבוע ולא מצליחים לעבור על הפרשה, והרי שבוע שלא עוברים על הפרשה קורה לכם משהו, או שיש לכם איזה הפסד כספי, או שיש לכם איזה בזיון, או איזה עגמת נפש מרובה בבית, ולא יודעים מה קרה פתאום שהיא התחילה לצעוק, קח את החומש ותתחיל כל יום לעבור על הפרשה, כמה זמן זה כבר לוקח, תלמדו קצת גמרא, כמה זמן כבר לוקח דף גמרא ביום, אנשים מיואשים וחושבים שהתורה לא בשבילם, וסובלים כל היום, הם יכולים להוריד את הסבל בכמה דקות לימוד גמרא, חבל שאתם סובלים, אסור ליהודים לסבול, יש לכם עצה של רבינו, תקחו משניות ותקחו גמרא ולא יהיה לכם סבל, הרי שמענו כל כך הרבה פעמים ממוהרא"ש שסיפר שהוא היה שם, כשהגיע יהודי להרה"ק מסאטמאר זי"ע, ובכה בקול גדול שאיבד כל משפחתו בשואה, ונשאר לו בת אחת, ועכשיו גם היא נפטרה בתאונת דרכים, והרב מסאטמאר התחיל לבכות איתו, ואמר לו, הרי גם אני איבדתי הכל, ויש לי בשבילך עצה אחת ויחידה, תברח אל הגמרא, וזה מה שירגיע אותך, ידוע שהרב מסאטמאר למד גמרא בדרך הלימוד של רבינו, דף אחרי דף, ברוך השם שאנחנו מצייתים מה שכתוב בויואל משה בענין דרך הלימוד, במאמר לשון קודש באות ל"ו, איך שהוא מתאונן נגד אופן הלימוד שלומדים היום בישיבות אם זה בכלל נחשב ללימוד התורה, אלו שסתם מבלים את ימיהם.

מופתים מר' נתן

אפשר לספר המון מופתים מר' נתן, כל מי שפגע בר' נתן נענש בצורה חמורה ביותר, ארבע שנים שר' נתן לא היה יכול ללכת לביתו, כי אחד הדיינים התיר לו את דמו, הדיין מת, וכל ילדיו התחילו למות אחד אחרי השני, וכשנשאר הילד האחרון הגיע האם בבכי לר' נתן ואמרה לו, אני יודע שהכל מגיע כי בעלי פגע בכבודכם, אבל מה אני אשמה שבעלי הרע לך, תשאיר לי לפחות את הילד האחרון, אמר לו ר' נתן שהילד הזה ישאר בחיים, פעם ניסו להרוג את ר' נתן, שכרו אנשים והרגו בטעות מישוהו אחר, בכמה דולרים שכרו בן אדם, גם היום יש כזה מושג ששוכרים מישוהו להרוג בן אדם, כשפתחתי את הישיבה אמר לי בחור ששמע שאבא שלו דיבר עם מישוהו שהולכים לשכור מישוהו בעשר אלף דולר שיחסל אותי, אמרתי לו שאני לא מפחד, כשיגיע הזמן שאני צריך ללכת אני אלך, ועד אז אף אחד לא יכול להרע לי, ואז כשרצו להרוג את ר' נתן הרגו בטעות מישוהו אחר, ור' נתן היה חייב לברוח

מופתים המעניינים באמת

אתם רוצים לשמוע את המופתים האלו? אני רואה שזה מעניין אתכם, אבל אותי מעניין מופתים אחרים, אותי מעניין סיפור אחר שהיה אצל ר' נתן, שיהודי הגיע לבכות אליו שהוא רוצה להתגרש, אין לו כוחות יותר, היא צועקת עליו כל היום, אני מחזיק את כל הוצאותיה והיא לא עושה כלום ורק צועקת, אמר לו ר' נתן, תשב תשתה משהו ותירגע, ואגיד לך מה עליך לחשוב כעת: מי אמר לך שהיא חייבת לך משהו, למה אתה מאוכזב שהיא לא עושה כלום, תאר לעצמך שאין לך בכלל אשה, ואז תבוא הביתה ותשמח שיש לך בית ויש לך אשה, והוא הקשיב ולא התגרש, זה מופת שמעניין אותי יותר, אנשים

אם הצלחת להשכיב את הילדים בכמה דקות על ידי מכות או צעקות, אולי הצלחת עכשיו, אבל זה חורבן לדורות, הם יגדלו ולא ירצו להסתכל עליך, כמובן שאבא צריך להגיד לילדים להיכנס למיטה, אבל עם המון סבלנות, מכבים את הטלפון לגמרי ועסוקים רק עם הילדים, קוראים איתם קריאת שמע, ומספרים להם סיפור, ואומרים יפה שלא יוצאים מהמיטה, וצריך לציית למה שאבא אומר, לצעוק ולהכות זו דרך עצלנית, ובסוף זה לא עובד, כי אחרי שנתת לו מכות, אתה צריך לפצות אותו כי יש לך מצפון, אומרים לילדים מילה טובה שוב ושוב, אצל ר' נתן היה חצות דבר קדוש מאוד, ומעולם לא הפסיד חצות, ואף שרצה ללכת לישון מוקדם, בכל זאת היה מחכה לילדים עד שבאו מהתלמוד תורה, וחיכה להם, וקרא איתם קריאת שמע, הוא אמר שעבודת החינוך חשובה לו לפחות כמו חצות, ואף שלא הפסיד מעולם חצות, בכל זאת הרווחנו דיבור כזה חשוב במעלת חינוך הילדים.

לדבר יפה בסעודות שבת

מגיע שבת קודש, צריך להיזהר, לא לשבת ולעשות צחוק מאנשים, בטח שלא מצדיקים ורבנים, אבל גם לא מסתם אנשים, שבת קודש זה זמן לספר סיפורים, ויש הרבה מה לדבר עם הילדים גם אם לא ידברו נגד אנשים, צריך להיזהר כשהולכים עם הילדים למקום שיש שם רב, לוקחים את הילדים שיקחו ברכה מהרב, להראות לילדים חשיבות וחביבות של תורה, חז"ל אומרים המבזה תלמיד חכם אין רפואה למכתו, אף שמי שמחלל שבת או עובר על אחד משאר עבירות שבתורה, עדיין יש לו רפואה, אבל מי שמבזה ת"ח אין לו רפואה כי אין מי שירפא אותו, הרי ביזית את התלמיד חכם ואין מי שירפא, צריך הרבה לבקש על זה מהקב"ה שנצליח לשבת יפה עם הילדים בשבת קודש, זה לא קל, אסור

לימוד התורה – רפואה לנפש

בדור של היום יש המון שסובלים בענייני הנפש, וכל רב או דיין לא יודע איפה לשים את עצמו, מאחר שאי אפשר לפסוק שאלות, כי בכל שאלה יש ענין של 'לצורך חולה', אנשים חלשים ולא יודעים מה יהיה, רצים מרופא לרופא ואין תרופה, וחבל שלא יודעים שיש דרך קלה לרפא את זה לבד, על ידי קצת משניות וקצת גמרא, אני לא אומר ללמוד ח"י שעות ביום, מדובר על דקות ספורות, גורסים דף גמרא, אנשים מגיעים ואומרים אין לי שלום בית ומה יהיה, חבל שלא מקשיבים לעצות של רבינו, העצות האלו ירפאו אתכם.

הפצה

ר' נתן כותב שראה רק דרך אחד שעל ידי זה יהיה אפשר להכניס את רבינו לדורות הבאים, וזה על ידי הפצה, הדפסת ספרי רבינו והפצתם על פני תבל, וככה עשה ר' נתן במסירות נפש, כי אז היה אסור להדפיס בלי אישור הצענזור, והיה אסור להחזיק בית דפוס, ור' נתן הדפיס והכניסו אותו למאסר על זה, אבל הוא המשיך והסתובב מבית כנסת לבית כנסת, והפיץ את הספרים, וביקש מכל אחד שיעזור לו, מי שיכול שיפיץ את הספרים, בגוף בממון ובטירחא.

שמחה

ר' נתן היה מלא בשמחה כל הזמן, צריך לבקש שנזכה להיות כר' נתן להיות בשמחה.

חינוך הבנים

ר' נתן היה עסוק בחינוך ילדיו, והקדיש מזמנו היקר לילדיו, אברך אחד שאל אותי מה יותר טוב לעשות כשמשכיבים את הילד, האם לצעוק או להכות, אמרתי לו, לא זה ולא זה, אל תהיה עצלן, תשכיב את הילדים בסבלנות,

להיכנס לבריכה כל הקיץ, אמרתי לו שהוא יגיד, ואני כבר ידבר עם הבחור שיפייס אותו, ואמרתי לבחור שילך להתנצל ויוכל ללכת לשחות, הבחור אומר אני בכלל לא רוצה לשחות, כל כך קשה להוציא את המילים, אמרתי לו תגיד בהבלעה, הוא לא הסכים, אמרתי לו, מה יהיה איתך בהמשך החיים, הרי יום אחד תתחתן, אמרתי לו שיבוא איתי, והגעתי איתו ביחד, ואמרתי שהבחור רוצה להתנצל, זה לא סתם סיפור, הוא כבר נשוי ב"ה, עוד מעט אגיד לו שיקום כאן ויספר את זה, אברך מגיע הביתה בליל שבת וחושב שימצא שולחן ערוך המוכן לאכול, והוא רואה שאין זכר לסעודה, אין אפילו מפה על השולחן, והיא עושה את עצמה ישנה במיטה וכאובה על משהו, יש לאברך אופציה לעשות קידוש ולפתוח איזה קופסת סרדין וללכת לישון, אבל יש לו אופציה יותר חכמה, ולפייס אותה אף שהוא לא אשם, ולבקש ממנה יפה שתבוא לסעודה, זה אולי גלולה קשה לבלוע, אבל אחרי זה יש סעודה יפה.

לעשות אוירה טובה בבית

זה הדברים שמוהרא"ש היה חוזר על כך כל שבוע, ללמוד משניות, וללמוד חומש, ולעשות התבודדות, ולדבר יפה בבית, והליצים בכרסלב צחקו עליו, אבל אנחנו חייבים את חיינו למוהרא"ש שלא התייחס לליצים, ואמר לנו שוב ושוב לדבר יפה בבית, מוהרא"ש לימד אותנו שאפשר בכמה דקות לסדר את הבית, מגיעים הביתה ואומרים יפה שלום, ומורידים את החליפה והכובע ומסדרים בכמה דקות את הבית, לוקחים מטאטא, מרימים את המשחקים עם הילדים ביחד, עם אוירה טובה, אין צורך להוכיח את הילדים כל הזמן, אני נכנס לפעמים לבקר בתלמוד תורה, להכניס חיות לילדים, ואני נכנס לכתה ואומר בקול למלמד, רבי האם הילדים טובים, והרבי מתחיל להגיד שלא כל

להגיד לילד אלף פעם בסעודה אחת, ולא יודעים כמה להגיד ומה להגיד, צריך לבקש הרבה על זה להשי"ת, אבל דבר אחד שכן תלוי בנו בסעודת שבת, אם תצעק על אשתך בשבת, הילדים שלך יסבלו מזה, אני מתנצל שאני יודע הכל, מי שלא רוצה שלא ישלח את הילדים למוסדות, אבל הילדים מספרים הכל מה שהולך בבית, לפעמים יש שמחה בבית ומחלקים את הילדים אצל הקרובים, והמלמד רואה שכשהילד אצל משפחה אחרת הוא ילד אחר לגמרי, הוא שמח והוא לומד יותר טוב, על אף שלפי דרך הטבע צריך להיות הפוך כי הוא לא בבית, וזה מראה כמה טוב לילדים בבית...

מילה אחת – אני מתנצל

היה לאחרונה ילד שהוריו כבר נפרדו לפני הרבה זמן, וכעת הם הולכים להתגרש, הם קראו לילד כדי לספר לו על כך, וההורים אומרים לו, יש לנו משהו חשוב להגיד לך, ושואל הילד, מה, שאנחנו נוסעים לשבת לאיזה מקום, וההורים עונים לו, ושואל הילד אז מה, שנוסעים לארץ ישראל, ההורים אומרים לא, אומר הילד בככי, בבקשה אל תגידו שמה שאתם רוצים להגיד זה מה שאני חושב שאתם הולכים להגיד, ההורים עונים, כן זה מה שאתה חושב, הילד ברח משם, כמה שהילד יודע שההורים כבר פרודים המון זמן, הוא לא מצליח לעכל שהוריו יתגרשו, ההורים צריכים להעלים עין על הרבה דברים שיש ביניהם כדי לא לפגוע בילדיהם, המילה הכי קשה להגיד בבית: אני מתנצל.

'אני מתנצל' זו מילה אחת קטנה שיכולה לכבות הרבה אש, אני מרגיל את הבחורים להגיד את זה, היה פעם בחור שהיה לו עסק עם אחד המשגיחים בקעמפ, והמשגיח אומר לי שהוא יכול להשגיח רק אם יש לו את הכח להגיד למי שלא מקשיב לו, שהוא לא יכול

חיים ויטאל, שמה שאמרו בפוסקים 'וגוערין בו' על מי שמדבר בתפילה, זה הולך רק על הרב, ולא על סתם אנשים, בתפילה צריך לדבר אל ד', להודות על החסדים הגדולים שעושה לנו, ולבקש ולהתחנן הלאה, אמא שלי סיפרה לי סיפור על איזה ילד שבבית ספר מבקשים שישלחו אותה לטיפול, וההורים ניסו והלכו ובסוף התייאשו והפסיקו ללכת, עד שמצאו גיליון ונודע להם שאפשר לדבר אל ד', ולא חייבים ללכת למטפלים, והאמא נכנסה לחדר סגור ודיברה אל ד' בבכיות, וסיפרה כל מה שעברה עם הילד שלה, ואחרי כמה ימים התקשרו מהבית ספר לשאול איזה טיפול עשו לילד, כי היא השתנתה לבלי היכר, היא משתתפת בשיעורים ומשחקת יפה עם החברות, התפילה להקב"ה זה יותר מהכל, ד' יעזור שנוכל ללכת עם העצות של ר' נתן, לאורו ניסע ונלך, ולקחת כרטיסים וקונטרסים ולהפיץ, איזה בחור אבוד רואה מספר, ומתקשר ושומע שיש לו תקוה ושהקב"ה מחכה לו, מגיע שובבים ואנשים חושבים שהם אבודים ואין להם דרך תשובה, ולא יודעים שיכולים לספר הכל להשי"ת ויש להם דרך תשובה, ושנוכל להתכונן לראש השנה, תתחילו לשים כסף בצד לראש השנה, תקחו קופה שאי אפשר לפתוח, וככה לא תלוו משם כסף, תכתבו על הקופה אומן קודש קדשים, כי כבר מתחילים לתכנן את ראש השנה, אולי ניסע למולדבה השנה, תכינו כסף, ותתפללו כל יום על אומן, אברך אחד אמר לי שהכין קופה אומן ראש השנה, אבל אין לו מה להכניס שם, לפחות כל פעם שהוא עובר ליד הקופה, הוא עושה תפילה שיוכל לנסוע לראש השנה, אשרינו שזכינו להתקרב לרבינו.

כך, לא מקשיבים וכו', אני חושב לעצמי חבל שפתחתי את הדלת, הילדים צריכים מילה טובה, ואם האשה צועקת על הילד, אסור להגיד לילד שהאמא לא צודקת, אומרים לילד בעזרת השם מעכשיו אתה ילד טוב, עושים את זה באוירה טובה, אם אתם רוצים ילדים עם הרבה עצבים אז תצעקו עליהם, ד' יעזור שנוכל להתחזק עם העצות של ר' נתן, ויהיה לנו שבת שמחה בעזרת השם.

בית כנסת טוב – על ידי אהבה ואהבה

ברוך השם יש כאן בית כנסת יפה במאנסי, אני שומע מהרבה אנשים דברים טובים על הבית כנסת, העיקר מה שאני שומע שיש כאן שלום, אף אחד לא מתגאה על השני, אני זוכר שכשפתחנו את הבית כנסת בויליאמסבורג, הגיעו אנשים למוהרא"ש להתלונן שמדברים בתפילה, לדבר בתפילה זה דבר חמור ואסור לדבר באמצע התפילה אבל למה אתה רואה את זה... וכי ראית פעם מישהו מדבר בתפילה? וכי ראית פעם מישהו לא מדבר כל התפילה? איך ראית? איך אפשר לראות בכלל מה קורה באמצע תפילה, תהיה עסוק בתפילה שלך ותסתכל בסידור ולא תראה שום דבר חוץ מהתפילה שלך. מוהרא"ש ענה להם: מי שרואה שאחרים מדברים בתפילה, כנראה שיש בלבו קנאה על מישהו מהנהלת בית הכנסת, אני לא מדבר על הגבאי או הרב, זה התפקיד שלו, מה הוא יכול לעשות שהוא נענש בזה שהוא חייב לראות שיהיה סדר בבית כנסת, אבל כל מתפלל אחר לא צריך לראות את זה, ואם רוצה לראות, שיסתכל רק אם חסר למישהו משהו, מוהרא"ש מביא מהרה"ק ר' שלמה ויטאל בנו של הקדוש ר'

דברים שנאמרו אחרי לימוד הרף גמרא

ברוך השם מיר האבן זוכה געווען צו לערנען א דף גמרא

בדרך לרופא, השלישי מחפש עורך דין, הרביעי מחפש הלוואה, החמישי מסוכסך עם חצי עולם, כולם שוכחים שיש הקב"ה בעולם, יושב בשמים ישחק, הקב"ה מסתכל מלמעלה ורוצה לראות מי ירים את העינים למעלה ויבין שהוא מנהל את כל העולם, מי יכניס לראש שלכל דבר יש חשבון מדוקדק, ושום דבר לא קרה במקרה.

אנחנו זכינו שרבינו מלמד לנו את כל זה, כשזוכים ולומדים את ספרי רבינו מקבלים אמונה כה ברורה, ומפסיקים לדאוג, ואם משהו עובר על האדם הוא מיד הולך להקב"ה ומדבר אליו, ויודע שזה לא פלוני ולא אלמוני, לא אבא שלו ולא חמיו, לא הבעל ולא האשה, הכל זה הקב"ה בעצמו, הכל משחק והצגה, רק נראה כאילו שההוא אמר משהו, כמו שעושים עכשיו בבתי חינוך הצגה, אחד מתחפש לאליפורני ואחד ליהודית, והילדים הקטנים מתחילים לפחד, זה הכל שקר, ככה זה כל העולם, כל העולם הוא הצגה אחת גדולה, ואנשים עושים עסק, ממה שההוא אמר וההוא עשה, הרי הכל הקב"ה, ואשרי האדם שיש לו צדיק המביא לו אמונה ויראה בהקב"ה.

בבא קמא דף מב.

היום בלילה הולכים להדליק את הנר האחרון של זאת חנוכה, וצדיקים אמרו שגמר כל התיקונים זה זאת חנוכה, כל הסליחות וראש

בבא קמא דף מא.

מה אנחנו יכולים ללמוד מהשיעור היום, אפשר ללמוד מה זה להיות דבוק לצדיק, מדברי ר' עקיבא שדרש את ד' אלוקיך תירא לרבות תלמידי חכמים, ר' עקיבא גילה לנו שאנחנו חייבים שיהיה לנו צדיק, כי אם יהיה לנו צדיק נזכה להגיע למדריגת את ד' אלוקיך תירא, הצדיק יכניס לנו יראת שמים.

כמה אנחנו חייבים להודות שהתקרבונו לצדיק, שהתקרבונו לרבינו, ובפרט עכשיו בימי חנוכה שזמן של הלל והודאה, צריך להודות על זה, רבינו נותן לנו אמונה כזאת חזקה, בלי צדיק אי אפשר להגיע לאמונה בהקב"ה, בן אדם שאין לו צדיק, שוכח כל רגע ורגע שוב ושוב שיש הקב"ה שמנהל את העולם.

יש עולם ענק של בעיות ודאגות, אנשים מסתובבים וסוחבים עול של דאגות ופחדים, מוהרא"ש היה אומר בשם אדם גדול, אתה הולך ברחוב ורואה המון אנשים הולכים, זה הכל חבילות צרות שמסתובבות, לפעמים יוצא לבן אדם להיות בתחנת רכבת, לא מומלץ בכלל להיות שם עם כל המראות האסורות, אבל לפעמים ההכרח לא יגונה וצריך להגיע לשם, ורואים איך שנפתח הדלת של הרכבת, ויוצא הר של אנשים, בהלה של אנשים, כמו בקבוק סודה שנפתח אחרי שנערו אותו, זה הכל חבילות של צרות ופחדים ודאגות, שקיות שלימות של דאגות, שק אחד עם כובע כזה ושק אחד עם חליפה כזו, אחד מהם בדרך לבית משפט, השני

נראים אנשים מסכנים שכל היום רק מבקשים מהקב"ה, רוצים את זה ורוצים את זה, ואי אפשר בכלל לתאר כמה הקב"ה עושה לנו טובות עצומות בכל רגע ובכל שניה, איך אפשר לא להגיד תודה כל הזמן, באלו פנים אפשר לגשת ולבקש, הקב"ה מחכה שנבוא לבקש, אבל צריך לזכור להודות שוב ושוב.

בבא קמא דף מג.

אנשים חושבים שצריך לזכות בימים אלו לאורות גבוהים ולרגשות מיוחדות, אכן צריך לבקש על זה, אבל מי שלא זוכה, שידע, שהעיקר זה לעשות את המצוה בתמימות ובפשיטות, רבינו אמר שזכה לכל המדרגות רק על ידי תמימות ופשיטות, על ידי פראסטאק.

כל רגע צריך אדם לחשוב מה הקב"ה רוצה ממנו, גם אם הוא לא מרגיש כלום, הגיע זמן מנחה, נתפלל מנחה, ניטול ידיים ונלבש כובע וחליפה עם גארטל ונגיד את המילים של תפילת מנחה, עם רגש או בלי, זה מדריגה גבוהה מאוד לעבוד את הקב"ה בתמימות ופשיטות.

אנשים אוהבים להרגיש אורות גבוהים, אנשים מחפשים איפה הם יכולים להיות אחרת מכולם, איפה אפשר לחדש איזה מהלך חדש בעבודת השם, ולא יודעים שעיקר היהדות זה לעבדו בתמימות ופשיטות, לבוא לבית כנסת שלש פעמים ביום ולהתפלל, לקחת את המנורה ולהניח בדלת או בשולחן, וליטול ידים ולומר את הברכות ולהדליק בתמימות ופשיטות, מי שזוכה ויכול ללכת למקוה, שילך, מי שזוכה ויכול להגיד את הלשם יחוד, שיגיד, אבל תזכור שהעיקר זה לעשות את המצוה בפשיטות, אומרים את הברכה ומדליקים את הנרות, ויושבים ליד הנרות, גם אם לא מרגישים כלום, לא צריך להרגיש צריך לעשות את מה שהקב"ה אומר.

וצריך להתחזק בכל מה שרק עבור עלינו, כי אנחנו לא יודעים כלום בחשבונות שמים,

השנה ונסיעה לרבינו והחרטות והקבלות שיש שם בערב ר"ה ובר"ה, והצומות וכל המנהגים הקדושים בימים הנוראים, תשליך וכפרות, וכל זה אינו הגמר, רק זאת חנוכה הוא הגמר, כי אחרי הכל חסר דבר אחד הכי חשוב, ההלל וההודאה, רק כשמגיעים ימי החנוכה, שהם ימי הלל והודאה, עכשיו אפשר להכריז על הגמר, זה גמר כל התיקונים, כי בלי להודות להקב"ה אין גמר.

• מגיעים ימי החנוכה בין אדם מתחיל להודות ולהגיד ש'כח אייבערשטער, ושוב פעם, ושוב ושוב, אחרי שמונה ימים שהוא רק מודה ומהלל את הקב"ה, זה נקרא גמר התיקונים, פה מסתיים כל בנין המלכות שבנו בתפילת המלך אצל רבינו.

• להודות להקב"ה זה משהו שאפשר לעשות כל היום, בכל מקום שהולכים אפשר להגיד תודה לך הקב"ה, אם מישהו שואל אותך מה קורה מה נשמע, תוציא איזה מילה של הודאה להקב"ה, אני מודה לך הקב"ה.

• כשמשהו מתעסק עם איזה יהודי מסכן, ועושה לו טובות, ומטפל בו שוב ושוב, והיהודי רק מבקש כל הזמן עוד טובות ועוד טובות, ולא אומר תודה, אם אתה לוקח אותו ברכב, הוא מבקש שיעשו קצת יותר חימום, ואחרי זה מבקש שיפתחו חלון, ואחרי זה מבקש אם אפשר לא לעשות כאלו עצירות פתאומיות, ואחרי זה מבקש להגביר את המוזיקה, ואחרי זה מבקש להוריד את הווליום, ואחרי זה מבקש אם אפשר בדרך לעבור איזה מקום שהוא צריך לקחת משם חבילה, וכל הדברים האלו אתה עושה לו, יום אחרי יום, יהודי מסכן זה מצוה לעזור לו, ואתה מכניס אותו לביתך, וכל בקשה שהוא מבקש אתה נותן, אבל אם הוא לא אומר תודה, אתה פשוט תעיף אותו, וכל עוד שהוא אומר אני מאוד מודה לך ומתבייש לבקש אבל אולי אתה יכול לעזור לי וכו', אתה תשמח לעזור, אבל אם הוא לא אומר תודה, אתה יותר לא תסתכל על כיוונו, וככה אנחנו

שאני די בספק אם מותר להגיד את זה, כי רבינו אומר בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מ"ד, שדברי ליצנות אסור להגיד, גם אם רק אומרים את זה בשם מישהו, ליצנות הוא דבר חמור, ומישהו אמר משהו שכנראה נכנס בגדר ליצנות, הוא אומר למה היום הזה נקרא זאת חנוכה, כי זה בלשון תמיה, וכי זאת חנוכה, הרי עברו כל הימים ולא עשית כלום, וכי ככה חוגגים חנוכה.

אסור להגיד תורה כזאת, חס וחלילה, אומרים בלשון ניחותא, זאת חנוכה, זה בדיוק חנוכה, מדליקים כל יום נרות, ואומרים כל יום הלל בתפילה, זה חנוכה, אשרינו שזכינו ועברו ימי החנוכה עם דברים טובים, הדלקנו שמונה ימים את המנורה, ועושים את רצון ד', זאת חנוכה!

ר' נתן היה אומר שהדבר הגדול ביותר שאפשר לעשות, זה לקיים את מה שכתוב בשולחן ערוך, אנשים מחפשים אולי לשבור קרח ולטבול, ולערוך צומות ושאר דברים שראויה מה שעשו צדיקים קודמים, ולא יודעים שהכי חשוב זה לעשות מה שכתוב בשו"ע, ר' נתן היה אומר, כדי להיות יהודי פשוט בימי הבגרות, צריך לעבוד קשה בימי הבחורות.

אתם רוצים לשמוע עוד תורות? זאת חנוכה, חנוכה הכוונה להתחדש, חנוכה הבית, בתיקוני זוהר מובא הרבה בחינות על זאת, בזאת יבוא אהרן אל הקודש, וזאת התורה, זאת הברכה, כי 'זאת' בלשון הקבלה זה אמונה, וזה 'זאת חנוכה', איך זוכים לאמונה, על ידי שמתחדשים, על ידי שמתחזקים מחדש שוב ושוב, רבינו אומר שהוא התחדש ביום אחד אלף פעם, נפל וקם נפל וקם, אלף פעם ביום אחד, אלף התחלות חדשות ביום אחד.

בדרך כלל יהודי הולך למקוה, הוא מתחדש ומחליט שמעכשיו הוא הולך להיות עבד ד', לפעמים יש כאלו שהולכים עוד פעם למקוה, אם זה לפני הדלקת הנרות, או לפני מנחה וכדומה, אבל חוץ מזה במשך היום קשה

יהודי אחד הגיע למוהרא"ש ותינה את לבו שהוא עובר צרות צרורות ועגמת נפש מבנו, אמר לו מוהרא"ש מה אתה יודע מה אתה עשית בגלגול קודם, אולי הרגת את אביך, וכעת אתה מתכפר בזה, אסור לנו לשאול שאלות על הקב"ה, אף שבחור מאוד רוצה להיות נשוי, אבל מה אנחנו יכולים לעשות, רק לסמוך על הקב"ה, עלינו מוטל רק לא להוריד שידוכים מהפרק, אבל שאר הדברים זה רק תפילות, אם הקב"ה רוצה שאני אחכה עוד יום, אחכה עוד יום, ואם הוא רוצה שאחכה עוד שבוע, אחכה עוד שבוע, ואם הקב"ה רוצה שאני אחכה עוד שמיטה, אקבל את הדין באהבה, בין כה שום דבר לא בידינו ורק בידי הקב"ה, ומה יהיה לנו מזה שיהיה לנו קושיות.

אבל דבר אחד אתם צריכים לדעת, שמי שמצליח להחזיק מעמד ולא נשבר בזמנים קשים, בסוף יראה זמנים מאוד טובים, רואים את זה בפרשת השבוע, יוסף הצדיק נהיה מלך במצרים ובעל הבית על הכל, הרי רק אתמול הוא היה כבור האסורים בזוי ומבוזה, אבל הוא החזיק מעמד ולא נשבר, ולכן בסוף כולם צעקו לו אברך והמליכו אותו, ככה יהיה עם כל אחד שעובר תקופה קשה ולא נשבר, וממשיך לעשות את המצוות בתמימות ופשיטות.

בבא קמא דף מד.

ברוך השם שזוכים ללמוד את התורה, רבינו נתן לנו דרך ללמוד גם בלי להבין, וברוך השם שאנחנו הבנו היום די טוב, ואשרי הזוכה ועובר על הדף שלמדנו, כמה פעמים נוספים משך היום, ככה הדף יכנס יותר למוח, יש כאן בחורים שחוזרים על הדף אחרי השיעור כל יום שבע פעמים, במקום ללמוד שבע שיעורים אחרים, הוא לומד כל יום שבע פעמים את הדף כראוי, וכך הוא מסיים בסיום הש"ס שבע פעמים.

עכשיו זאת חנוכה, ומישהו אמר לי ווארט

בחז"ל קוראים לכסף 'זוזים' כי זה זה ממקום למקום, יום אחד זה אצלך ולמחרת זה אצל מישהו אחר, יום אחד פלוני המיליונר, וכולם מדברים מהחטונה שהוא עשה, ואחרי תקופה הוא כבר לא מיליונר ומישהו אחר נהפך להיות המיליונר, אבל גמרא שלומדים נשאר אצלך לעולם ועד, אם זוכים ולומדים קצת גמרא אפילו ללא הבנה, זה ישאר איתך לדורי דורות.

בבא קמא דף מה.

רבינו אומר ש-תלמו"ד בגימטריא ת"פ כמו הקליפה של הממונה על הטומאה [לילי"ת], אסור להוציא את השם של הקליפה הזאת, קליפה זו מפילה את האדם בפגם הברית, ואומר רבינו שמי שלומד תלמוד לשמה זוכה להכניע את הקליפה הזאת, לימוד לשמה הכוונה בדרך הלימוד של רבינו, כי זה לשמה, לא תמיד מבינים ולא תמיד יש טעם טוב לזה, אבל ממשיכים ולומדים כי הקב"ה ציוה אותנו ללמוד.

ואומר מוהרא"ש שלכן הס"מ יתן לבן אדם לעשות הכל, רק שלא יפתח את הגמרא, הוא מוכן שיעשו הרבה דברים טובים, רק לא גמרא, כי זה מכניע אותו וכל הקליפות שלו.

אני מתחנן אליכם תקחו את הגמרא לחבר שלכם, איפה שרק תהיו ומה שרק תעברו, תפתחו תמיד את הגמרא, גם אם מרגישים בהמשך החיים שאתם ממש לוזרים – מפסידנים, ואין לכם אף אחד בעולם, אף אחד לא רוצה לדבר איתכם, תקחו את הגמרא לחבר טוב, ואל תעזבו אותו, התנאים והאמוראים יהיו החברים שלכם, הלוואי שאצליח לפעול את זה אצלכם, שיהיה לכם מלא שיעורים בגמרא, דף ליום, ועוד דף כסדרן, ועוד מסכתא שחוזרים עליו מאה ואחד פעמים, ועוד מסכתא לחגים וכו'.

יש אברך בקריה שיש לו ראש טוב, ועשה חשבון כמה מילים יש בגמרא, וכמה מילים

לאנשים להתחדש פתאום שוב ושוב, אבל רבינו גילה לנו, שאפשר להתחדש שוב ושוב בכל רגע ורגע, מרגע זה אני הולך להיות ירא שמים, אם נפלתי אני מתחדש מיד שוב מחדש.

- בימי מוהרא"ש כל המותג 'היכל הקודש' הסתם בזה שהיה שיעור ממוהרא"ש בליל שישי, ומי שלבו בער והתגעגע להקב"ה הגיע לשיעור, והתחיל לומר משניות ולהתבודד ועל ידי זה היה נקרא שהוא שייך להיכל הקודש, כי לא היה משהו אחר, אבל היום יש ב"ה קהילה ומוסדות של היכל הקודש, לכן יש אנשים שכל השייכות שלהם להיכל הקודש, זה רק בזה שהם שייכים לקהילה, אבל אני רוצה לחדש שוב מה שנהגו כאן בהיכל הקודש מקודם לכן, שרק מי שלומד ח"י פרקים הוא קשור להיכל הקודש, מי שאומר תהלים הוא בהיכל הקודש, אין כזה דבר אני בהיכל הקודש אם לא גורסים משניות, אי אפשר להיות היכל הקודש אם לא מתבודדים, אם לא מבקשים כל יום מהקב"ה שרוצים לזכות להיות ירא שמים.

בבא קמא דף מה.

- הדרן עלך פרק שור שנגח ד' וה', ברוך השם שזוכים ללמוד גמרא, עצם פתיחת הגמרא זה ישועה, יהודי שזוכה ופותח כל יום את הגמרא הוא כבר צדיק, וזה יביא אותו למדרגה העליונה ביותר, בין אם הוא זוכה להבין מה שלומד ובין אם לא.

בבא קמא דף מז.

- אני רואה שאתה מחייך כל יום כשאני אומר 'ברוך השם אונו האבן זוכה געווען צו לערנען א בלאט גמרא' אבל זה לא מצחיל כי זה באמת זכיה, הרי כשאתה עושה עיסקה טובה אתה יודע להגיד ברוך השם שזכיתי לעשות דיל טוב, ולהרויח כמה דולרים, והאמת שזה לא זכיה, כי כסף הולך וכסף בא,

יש הרבה שיש להם טענות על הדרך הלימוד, למה מקדישים זמן בלגרוס דפים, הרי חז"ל אמרו שאין הקב"ה מונה דפים אלא שעות, עכשיו אני יכול להגיד להם שאני הולך איתם ביחד, לא מונים דפים אלא שעות, עשרים וארבע דקות ביום, במקום שבע דף ליום, וזה נקרא קבעת עתים לתורה, קובעים עת ולא דף, עשרים וארבע דקות ביום ומסיימים ש"ס.

תזכרו ללמוד כל יום חומש, ובסוף שבוע הבא תוכלו לרקוד את הריקודים, בסיום פרשת ויחי, סיום חומש בראשית.

• יכול בן אדם להגיד בדקה, ויצא לו בחשבוננו שאם לומדים כל יום עשרים וארבע דקות גמרא, ברוגע, בלי להריץ מילים אחד בשני, אפשר לסיים ש"ס בשנה, ויש אברכים שזה יותר קל להם ככה, מאשר העול ללמוד שבע דף ליום, ואולי אפשר לרמז שעל זה נאמר אין הקב"ה מונה דפים אלא שעות.

• שמעתי שנהיה מזה מהפכה גדולה, לאנשים קשה לעשות את מה שאני אומר תמיד, ללמוד שבע דף ליום, והתחילו להקדיש עשרים וארבע דקות ביום לגרוס גמרא, ואברכים מתקרבים לסיום הש"ס.

שבת קודש פרשת מקץ בצל ראש הישיבה שליט"א

שבת התוועדות עם בחורי הישיבה

- כמו כן דיבר על ענין שכר לימוד, ואמר משמיה דהרה"ק מסאטמאר זי"ע, שאפשר לראות בחוש שכשההורים לא משלמים שכר לימוד, זה נראה על הילדים, ומי שמשלם שכר לימוד זוכה לבנים טובים.
- בענין זה דיבר ראש הישיבה גם באמצע הסעודה, ואמר שהיה השבוע אצל אחד הגבירים הגדולים בכרסלב, ודיבר איתו על הכולל, ובתוך הדברים סיפר לו ראש הישיבה שמאברכי הכולל ומהלמדים לא מבקשים שישלמו שכר לימוד, ואמר הנגיד שהוא שהוא לא רוצה להתערב אבל זה לא כזה חכם שלא ישלמו בכלל שכר לימוד אולי צריך לעשות להם יותר זול אבל שישלמו, ואמר ראש הישיבה שאחרי התבודדות שעשה, הוא חושב שהנגיד צודק במחשבה זו, וצריך לעשות תוכנית מיוחדת לאברכי הכולל ולכלי קודש.
- דיבר גם על ענין הבחירות בקריה, שכל כך ביקש שכל קול חשוב, וכל אחד יצא, וכולם אמרו שהלכו, אבל אפשר להוציא את הרשימה ולראות מי הצביע ומי לא, ומתוך כמאתיים וחמישים בעלי זכות הצבעה, היה ארבעה אנשים שלא הצביעו, ואמר שמאוד קשה לו כעת לחייך לאנשים האלו, כי הוא לא רוצה להיות אחד בפה ובלב, כי הוא לא מתכוין בכלל לטובת עצמו, דהרי הוא לא גר בקריה, זה רק לטובת תושבי הקריה, ולמה
- בליל שבת אחרי התפילה שוחח ראש הישיבה עם הבחורים בערך כשעה שלימה עד שעשו קידוש, בתוך הדברים אמר ראש הישיבה אני רואה את הבחורים כאן, ויש ברוך השם כבר שידוך מוכן לכל הבחורים, לחלקכם אולי יקח קצת זמן אבל עד סוף שנה הבאה בעז"ה תהיו כולכם נשואים.
- ואמר שכשאתם לא חושבים מהשי"ת כנראה שאתם חושבים על דברי עולם הזה, אבל כשאני לא חושב מהשי"ת ונכנס אצלי מחשבה זרה, זה מחשבה על שידוך, אולי לשדך את פלוני לבת פלוני וכדומה, ומחשבות כאלו גם נחשבות למחשבות מהשי"ת כדברי ר' יוסי בר חלפתא שאחרי בריאת העולם יושב הקב"ה ומזווג זיווגים, ולכן כל פעולה וכל מחשבה לשידוך זה מחשבות למען השי"ת.
- ראש הישיבה אמר שלפי הלשון הרע שמדברים אפשר לראות מה מצבו של המספר, כי אם אחד ישמע שחבירו השתחוה לצלם, הרי הוא לא ילך ויספר, כי הוא חושב שלא יכול להיות דבר כזה כי הוא בעצמו לא נמצא שם, אבל אם ישמע שחבירו התחבא לעבירה וילך ויספר לאחרים, הרי זה סימן שהמספר בעצמו חושב שזה דבר שיכול להיות וזה נורמלי, ולכן המספר לשון הרע צריך לחשוב טוב לפני שמספר, כי לפי מה שמספר מבינים מי הוא, לבד מהאיסורים החמורים הכרוכים בזה.

- הבן אדם לא רוצה לעזור לעצמו.
- ראש הישיבה אמר לבחורים שזה זמן לשאול שאלות מה שרוצים, אם למישהו יש קושיות על כל מיני דברים בקהילה יכול עכשיו לשאול.
- וסיפר שבחיי מוהרא"ש הוא חלם שהוא נמצא בתוך בית הכנסת סאטמאר בראדני, וזה היה אחרי המון שנים שלא ביקר שם, ורואה בחלומו שמוהרא"ש קורא לו מהחדר שנמצא שיצא החוצה לדלת, והוא יוצא החוצה, ומוהרא"ש עומד בחוץ ליד הפאראנצ'עס, ואומר לראש ישיבה: תגיד לי כל הקושיות שיש לך עלי ואני אתרץ לך, ואומר ראש הישיבה שעניתי לו בחלום, שאין לי שום קושיות, והוא שאל שוב תגיד את כל הקושיות שיש לך, וענה שאין לו קושיות, והנה חלום, ואח"כ כשפגש את מוהרא"ש הוא סיפר לו על החלום, ושאל אותו מוהרא"ש, נו, מה הקושיות שיש לך, וענה שאין לו שום קושיות, אמר מוהרא"ש אם אין לך קושיות אז זה מעולה.
- וסיפר ראש הישיבה שהיה ילד מאנשי שלומינו שהיתה לו בעיה מורכבת ברגלו, והיה לו תור ללכת לרופא לטפל בזה, ובבוקר של היום שהיה צריך ללכת לרופא, קם הילד, ואומר להוריו שחלם בלילה שהראש ישיבה ניגש אליו בחלומו וטיפל לו ברגלו וריפא אותו, וההורים בדקו את הרגל וראו שהוא באמת התרפא וכבר אין לו הבעיה, והגיעו לספר לראש הישיבה, ואמר להם ראש הישיבה, אני שמח שהבראת, אבל אני ישנתי מצויין בלילה.
- בעת השאלות שהבחורים שאלו, שאל אחד מתי הראש ישיבה יעבור לגור בקריה, וענה כנראה בשנת תשפ"ה או תשפ"ו, ואחד שאל איך יודעים כמה שיעורים ולימודים צריך ללמוד ביום, האם זה לא מעט מדי או לא הרבה מדי, וענה לבחור: תשאל את המורה דרך שלך [כי אי אפשר לענות על שאלה כזו ברבים, דאינו דומה אחד לשני].
- בעת שראש הישיבה סיפר סיפור לילדיו, הוא סיפר את זה בחכמה מרובה שהילדים ישמעו מסרים של אידישקייט, והתחיל לספר שהיתה ילדה מאנשי שלומינו, שהיום היא כבר נשואה, אבל אז היא היתה ילדה והיא קמה בבוקר ומיד נטלה ידיים, והדגיש שהרי זה הדבר הראשון שיהודי עושה כל בוקר, ואחרי זה יצאה לרחוב ודיברה אל הקב"ה, כי כל חסיד ברסלב צריך ללכת להתבודדות, והיא טיילה בדרך ודיברה לרבש"ע ואמרה, רבש"ע עזור לי שאחשוב מהתכלית שאדע שיש עולם הבא, ובאמצע היא רואה מול עיניה דוב, ולא ידעה מה לעשות, כי הרי אם בורחים, הדוב ירדוף אחריה, והתחילה לבקש, רבוננו של עולם תציל אותי מהדוב ולאט לאט חזרה לאחוריה, ואמרה שוב ושוב רבש"ע תציל אותי, עד שהגיע לביתה.
- ראש הישיבה אמר שהגיע הזמן לשחק את המשחק החדש, שנקרא 'משחק ברסלב', שבו כל אחד בתורו, אומר תודה לרבש"ע על משהו מסויים, לכל אחד יש שתי שניות להגיד, אחד אומר ש'כח אייבערשטער שאני בריא, ואחד אומר על משהו אחר.
- אחד הבחורים שאל מה לעשות שהוא מתבייש לשאול את שאלותיו לראש ישיבה, ענה לו ראש הישיבה, ולא הבישן למד, אבל אני רוצה להגיד לך שאין לך מה להתבייש כי אני מכיר אותך מבית ומבחוץ ואני בין כה יודע הכל עליך, אין לך מה להתבייש.
- בשבת בבוקר הגיע אחד הילדים שהיה שם, ואמר ראש הישיבה שהוא שם לב, שיש שאלות ששאלו והראש ישיבה ענה מיד, ויש שאלות שהראש ישיבה לא ענה מיד, אבל מתוך הדברים שדיבר אחרי זה הבינו תשובה, ויש דברים שלא ענה בכלל, ונהנה ראש הישיבה, ואמר שהוא ילד פקח.
- בליל שבת הלכו לישון בערך בשעה 2, לפנות בוקר יצא ראש הישיבה ליער להתבודדות, ואחרי זה חזר ללימודיו, ואמר שביקש בהתבודדות שיוכל לסיים לימודיו ולא יצטרך

להם לדבר אחד עם השני, והיו בטוחים בתור בחור שיהיו חברים לתמיד.

באיזור שם גרים שני אברכים, וסיפר ראש הישיבה ששניהם גרו באחד הערים, והיו שכנים באותו רחוב, והסתכסכו, וכל אחד מהם החליט שהוא עובר מהעיר לאיזור הזה, ושניהם הגיעו שוב לאותו איזור ושוב נהיו שכנים, וזה מראה שאי אפשר לברוח ממה שהקב"ה בוחר לאדם.

בסעודה שלישית דיבר ראש הישיבה שרבינו היה ילד קטן וביקש על כל דבר, ביקש שרוצה להבין את הגמרא והבין, וביקש שרוצה להבין זוהר הקדוש והתחיל להבין, וסיפר ראש הישיבה שכשמוהרא"ש התקרב לרבינו וראה שיש כח בתפילה והתבודדות ולכן ביקש שנשמות יבואו ללמוד איתו מהשמים, וכן היה שהגיעו ולמדו איתו.

הבחורים ביקשו מוצאי שבת שראש הישיבה ישאר עד ליום ראשון, ואמר שהוא צריך לשלוח מחר את ילדיו לתלמוד תורה, וכשיסיים לחתן ילדיו הוא יוכל להישאר בכל שבת התועדות אפילו עד יום שלישי.

במלוה מלכה דיבר ראש הישיבה על המלחמה בארץ ישראל, איך שאפשר לראות שהרבה אנשים התחילו לדבר מהשי"ת וזה דבר גדול.

לשוחח כעת עם הבחורים, ואכן רק אחרי התפילה שוחח שוב עם הבחורים.

- אחד מהבחורים ניגש לפסוקי דזמרא ושמע ראש הישיבה שאמר את הפסוק 'והוא רחום', ואחרי התפילה עורר אותו הראש ישיבה שבתפילת הודו לד' קראו בשמו, לא אומרים בשבת ויו"ט את הפסוק 'והוא רחום', כפי שהביא המג"א, ואמר שבדברי יחזקאל מובא, שבתפלת יהי כבוד, אומרים את הפסוק אבל בלחש, כי כל תפילת יהי כבוד מלא בשמות, והראה ראש הישיבה את הגימטריא שיש בראשי כל הפסוקים.
- ראש הישיבה דיבר במעלת ההתבודדות, שזה חובה, לכל הפחות דקה אחת, ואמר אחד שיש לו קביעות בכל יום דקה אחת, מהרגע שיוצא מהבית בבוקר עד שמגיע למקוה, ואמר לו ראש הישיבה שזה מצויין ושיוסיף עוד דקה בדרך חזרה הביתה, ושאל ראש הישיבה את הבחורים מתי עושים התבודדות, כי הרבה חושבים שעושים התבודדות ולא קולטים שלא מתבודדים.
- ראש הישיבה דיבר אחה"צ על ענין חברים, ותיאר איך אברכים שמכירים אותם היום, שבתור בחורים הם היו חברים מושבעים, ואילו היום הם אפילו לא נפגשים ולא יוצא
